

ՏԵՐ ԵՒ ՏՆՕՐԵՆ

ՅՈՒՂԱՆԵՐԻ ՇԱՀՆԱԶԱՐ

ԽԱՐԱԳՐԱՑՈՒՆ

Գ. ՊՈԼԻՍ, ՂԱԼԱՔԻԱ, ԵՍԿԻ ՊԱՆԳ ՕՍՏԱՆԻ

Խմբագրութեան ուղղուած նամակ կամ այլ գրութիւն եւս չի դարձուիր

Bureaux du Journal "HAIRÉNIK,"

GAÏATA, ancien local de la BANQUE IMP. OTTOMANE

10 ՓԱՐՍՅ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

10 ՓԱՐՍՅ

ԽԱՐԱԳՐԱՑՈՒՆ

ՄԱՐԿԱՆ ԽԱՐԱԳՐԱՑՈՒՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ			
Պարբերական	300	75	ԿՊԵՏ
Պարբերական	150	40	ՊԵՏ
Պարբերական	300	100	ՊԵՏ
Պարբերական	150	50	ՊԵՏ
Պարբերական	300	75	ՊԵՏ
Պարբերական	300	25	ՊԵՏ

Պարբերական ծախսը խմբագրութեան վրայ
Գրական փոխարէն փոխարէն փոխարէն
400 ցրչի տեղ 415 ցրչի

طبعة د. اسكي باق عثمانية
چاپخانه نيك فراتسى اداره خاتمه

ՀԱՅԵՆԻՔ

ՕՐԱԳԻՐ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾԸ

Մենք Հայերս զարմանալի կերպով հնարիմաց ենք երբ կ'ուզենք արդարացնել մեր դանդաղութեան արդիւնքը։ Երբոր բանի մը համար «չլլար» կը յայտարարենք, մեր այս ըսածը հաստատելու համար այնպիսի պատճառներ կը գտնենք որ կարծես թէ իմաստութիւնն ինքն է որ կը խօսի մեր բերնովը։ Այսպէս ահա շատ տարիներէ ի վեր է որ բարձրաձայն կ'աղաղակէինք թէ հայերէն թատրոն չլլար։ Եւ երբ դիպուածով մէկը թերահաւատ կը գտնուէր այս վճիռին հանդէպ՝ ահա մէկի գէտ կ'ըլլէին հարկւր հոգի հաստատելու համար թէ «չլլար»։

Չլլար՝ վասն զի հայերէն գրող հեղինակ չկայ, չլլար՝ վասն զի հայերէն ներկայացնող դերասան չկայ, չլլար՝ վասն զի թատրոն գացող հայ ժողովուրդը չկայ, չլլար՝ վասն զի քաղքին դիրքը չենք դիւրաւ տեղափոխութիւն ընել։ Վերջապէս չլլար ասոր համար, չլլար անոր համար։

Սակայն յանկարծ կը գտնուին յանդուղն երկտասարդներ որք կը կարծեն թէ այդ բոլոր «չլլար»ները պատրուակ են ծուլութիւնը չլրդու վերա համար, և ձեռներեց կ'ըլլան հայերէն թատերգութիւն դերակահայերէն լեզուով ներկայացնող դերասան գտնել, հայերէն ներկայացումի եկող ժողովուրդը գտնել, վերջապէս բոլոր «չլլար»ները «կ'ըլլային» վերածել։

Եւ ահա կը տեսնենք, ինչպէս մեզ կը պատահի ուրիշ շատ պարագայներու մէջ ալ, հայեր կը մոռնան իրենց խորախորհուրդ իմաստութիւնը, չեն յիշեր թէ դեռ քանի մը ամիս առաջ երկուր շաբաթ մը ունէին «չլլար»ներու եւ եռանդով ու խանդով կը սկսին հայերէն թատերգութիւններ ներկայացնելու պատրաստուիլ։ «Այն ըրաւ, ես ինչու չընեմ» քիչ անհամարձակութիւնն է որ երեւան կուգայ։

Այս նախանձախնդրութիւնը իր բնաստիւնը արդիւնքներն ունի յաճախ և դոհունակութիւն կը դգանք իմանալով թէ Մ-ի Խ-եղու ներկայացումին յետոյ քանի մը գրողներ արդէն ողբերգութեան կը ձեռնարկեն իրենք ալ թատերգութիւն գրելու։

Այսպիսի ձեռնարկ մը իր հետեւանքները պիտի ունենայ։ Ժողովուրդը անգամ մը որ սկսի նորէն համ առնել թատրոնէն, հոն դիմելու այնքան աւելի մեծ հրապոյր պիտի դգայ որքան աւելի զանազան ըլլան այն տաղանդներ որք զինքը լայնելու կամ խնդացնելու կոչուած են։

Ժողովուրդին զգացած հաճոյքը պատճառ պիտի ըլլայ որ դերասաններ պատրաստուին։ Բաւական տոկոսութիւն պէտք էր որ թատերական այսքան երկարատեւ թըմութենէ յետոյ դեռ ունենայինք այնպիսի դերասաններ որք քիչ շատ գոհացուցիչ կերպով թատերաբեմի վրայ ելլէին։

Ու անշուշտ հանապաղօրեայ մարզանքները, ապրելու դիւրութիւնը՝ ապագային մէջ պիտի պատրաստեն աւելի վարժ, աւելի գոհունակութիւն պատճառող դերասաններ։

Թատրոնի մը բարդաւաճումին համար պէտք է որ հեղինակ, դերասան, ժողովուրդը զիրար ճանչնան, իրարմէ օգտուին։ Մենք շատ պատրաստակոտութիւն ունինք մեր թատրոնը պահպանելու, բաւական է որ մղում մը տրուի։

Թատրոն ունենալու ճամբուն մէջ մտած ենք և կարծենք թէ պիտի շարունակենք, բայց կան դժուարութիւններ որոնց վրայ խորհելու ենք։

Կարելի է որ հեղինակ մը իր վրայ առնէ ներկայացումի մը նիւթական բոլոր հոգերը։ Կարելի է որ հայ դերասանները ցերեզման չլլան կամ թէ նորեք պատրաստուին, պարզապէս այն յոյսով որ թատրոնը թաղուի։ Գործը պիտի գտնուի և իրենք ալ անկէ պիտի կարենան օգտուիլ։ Մեծ ծառայութիւն մը չը պիտի մատուցանէ ընդհանրութեան թատերասերներու խումբ մը որ հեղինակ, դերասաններ, ժողովուրդը իրարու միացնէ հեղինակին գործունէութիւնը քիչ ցնեցնելով, դերասանին միշտ ապահովութիւն տալով, ժողովուրդին դիւրութիւններ ընծայելով։

Այսպիսի մարմինի մը կազմակերպութիւնը անհրաժեշտ պէտք է համարուի, երբ թատրոնը որ պիտի վերածնի աշխկոյթեան պէտք ունի դեռ։

Մեր երիտասարդներէն շատերը որոնց կը յանդիմանուի իրենց անտարբերութիւնը հանրային գործերու համար, կը պատասխանեն թէ ինչ ընեն։ ամենքն ալ թաղական կամ դպրոցի հոգաբարձու չեն կրնար ըլլալ։

Այս պաշտօններու համար սահմանափակ թիւ մը կայ։ Ընդունելը իրենց այս առարկայութիւնը, բայց պատասխաններ։ Ահա ձեզ նոր գործ մը զոր կրնաք առնել մեծամեծ դժուարութեանց, առանց դրամական մեծ զոհողութեան գլուխ հանել, ասոնց փոխարէն գտնելով իրեններուն զարգացման աշխատելու մեծ գոհունակութիւնը։

Արդէն բաւական ժամանակ առաջ այս չէրբուն մէջ խօսուեցաւ թէ ինչ միջոցներով կարելի է թատերական յանձնախումբ մը կազմուի եւ վերակենդանացնել հայ թատրոնը։ Այս նիւթին վրայ կրնան տակաւին ուրիշ կարծիքներ ալ յայտնուիլ, գործադրութեան միջոցներուն վրայ խորհուիլ, թեր ու գէտ առարկայութիւններ մէջտեղ դրուիլ, բայց առ այժմ ամենէն աւելի փափաքելի բանն այն է որ քանի մը երիտասարդներ ձեռնարկեն հիմնել հայ թատերական մարմին մը։ Այդպիսի մարմին մը, կազմուած գաղափարակից համաբալի երիտասարդներէ, կարող է հետզհետէ գործելու իր ծրագրերը պատրաստել եւ մօտ ժամանակի մը մէջ գործի ձեռնարկել։

Այսպիսի մարմին մը պէտքն զգալի է, անոր գործունէութեան փափաքողներ շատ կան, բայց ո՞վ կամ որո՞նք պիտի ունենան նախաձեռնութիւնը։

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ԳՍԱՌՆԵՐՈՒ ՀԵՏ

Ս. Ա. Պ. Ա. Ն. Ճ. Ա.

Նիկոմիդիոյ մէջ բազմաթիւ են այն զիւղերն ուր Հայերը մէկ քանի տարիէ ի վեր տուն տեղ կ'ըլլան կը հաստատուին եւ կ'աշխատին տալ միւս ազգաբնակիչներուն հետ փոքրիկ քաղաքի մը կեանքն ու գործունէութիւնն այդ գիւղական կեդրոններուն։

Սապանձա, Իզմիտի երկաթուղին եզրը նստած, այդպիսի գիւղ մըն է որ ունի 50-60 հայ, նոյնքան յոյն եւ 300 մահմեդական տուն, գիւղ մը շատ դեղեկի, որ պտղատու ծառերով չըրջապատեալ է։ Տեղացիք կ'ըսեն թէ ամբար մէջ ամէն օր երկու կամ երեք վազոն միջոց կ'ուղարկեն Պոլս, Բնուլիւնը պտուղներուն հետ պարգեւած է նաեւ առատ խաղող որուն հիւթը մասնաւորապէս սիրելի է Սապանձայի բնակիչներուն եւ Տէր Բարթոլոմէոս քահանային, որ բացի այս պակասութենէն, շատ լաւ եւ արթուն հովիւ մըն է։ Բնուլիւնն այս տեղն է որ ինքն ալ կ'ընդունի այս իր թերութիւնն եւ սիրով կը լսէ Առաջնորդ հօր խրատները, որոց ազդեցութեամբ յոյս կայ թէ Տէր Հայրը քիչ մը աւելի ջուր պիտի ուզէ խառնել այսոհետեւ իր բաժակին մէջ։

Տէր Հայրը զբաղած է այժմ քիչ մը կարգ կանոն բերելու Սապանձայի մէջ, որ եկեղեցի, զարդ, թաղական խորհուրդ շատ լաւ վիճակ մը չունին։

Գիւղի ունի նորաջին դպրոց մը եւ չորիկ ալ ուսանողներուն մը։ Ցաւալին այն է որ դպրոցը չի ունէր ի վեր պարագայ կը ըլլայ։ Ուսուցիչ մը չունին։ 50-60 աղջիկ եւ անչ աղաք փողոցները կը խախտին։ Թաղական խորհուրդը, եթէ կամք ունենայ, պիտի կրնայ այս վիճակին դարման գտնել, բայց այդ կամքը ամէն իրիկուն գինիի բաժակներուն մէջ իր մարի։

Սուրբութիւն մը ըրած են էրիկ մարդիկ ամէն իրիկուն տեղ մը հաւաքուիլ եւ խմել։ Զուարճութիւնը դէ թան չէ, այն ալ պէտք է, բայց հարկաւոր ալ է որ իրենց դպրոցին, եկեղեցիին ալ մասնաձեռն։

Վերջերս, ժողովուրդը բացառութիւն կ'ուզէ թաղական խորհուրդէն որ անխնայ թողուցած է եկեղեցիին կալուածները։

Վիճելու, վիճաբանելու վարժուած չըլլալուն պատճառաւ, ատենապետն ու ատենադպրը, ուղղած այս բացառութիւններէն բարկացած, հրաժարականն կը դրկեն Տէր չորը։

Բարկանալու ինչ պատճառ կայ։ Երբոր ժողովուրդը բացառութիւն մը կ'ուզէ, ասիկա թաղական խորհուրդին դէմ անպատուութիւն չէ։ Ահա այս բանն է որ հասկցնելը քիչ մը դժուար է այսպիսի նոր ժողովներու։

Մէկ քանի ընտանիքներ միացած կը պահանջեն որ իրենց դպրոցին անպատճառ ուսուցիչ մը բերել տրուի, եւ դառն կերպով կը գանգատին թաղական խորհուրդին ընթացքէն։

Լաւ բան մը որ կայ այդ գիւղին մէջ, այն է թէ կինները մէջերին ընկերութիւն մը ունին, որուն նպատակն է եկեղեցիին կալուածները անցնել եւ աղքատ տղաներու օգնել։

Ասի ընկերակից շատ միութեամբ եւ ընդունիչ մըն է։ Ով որ յաջողի է այս օգին ընտանիքներու մէջ մտնել, արժանի է ամէն գովեստի։

Ինչպէս չցաւել էրիկ մարդոց անտարբեր ընթացքին վրայ, որոնց ձեռքն է գիւղին ամէն բանը։

Մեզմէ կը խնդրեն որ թէ Պատրիարքարանի եւ թէ Նիկոմիդիոյ Առաջնորդին հոգաժութիւնը հրահրենք Սապանձայի վրայ, ուր, ճանապարհորդ մը մեղ ճիւղ տեղ կուտայ թէ, 8-10 հոգի գործ կարգացող չիկայ։

ԱՇԽԱՐՀԻՄ ՄԵԽՈՎՈՅՆ ՏՊԱՐԱՆԸ

Պ. Ալֆրէտ Մամ, զոր Հայերէնի երէկուան խմբագրականով ծանօթացուցինք, 81 տարեկան մեռաւ անցեալ շաբթու Ռուսիոյ մէջ թողաւապէ։

Իր կեանքը՝ անդու աշխատութեան կեանք մը եղած է եւ կատարեալ վեհանձնութեան ու պարիսկաւորեան յիշատակ մը կը թողու։

Ալֆրէտ Մամի հրատարակական տունը տեսակ մը արպար հաստատութիւն էր տպագրական աշխարհին մէջ, ինքն Ալֆրէտ Մամ յիսուն տարիէ ի վեր գործին զուգն էր։ Ուստի անցեալ յունուար ամսուն, երբոր իր ամուսնութեան յիսնամեակը տօնեց, միանգամայն իր գործի մէջ մտնելուն յիշատակին տարեգարծն էր։ Զարմանալի առեւտրութիւն մը ունէր, եւ զեռ մինչեւ վերջերս օրը երկու ժամ ձիով կը պտըտէր։

Ալֆրէտ Մամ եւ որդի տունը պիտի կրնայ քիչ ատենէն իր հաստատութեան հարկարմեակը տօնել։ Պ. Առման Մամ հիմնեց զայն 1796ին։

1859ին, Պ. Բոլ Մամ ընկերացաւ իր հօրը, եւ վերջապէս 1877ին Մամի երկու զաւակները եւ թոռները գործին մէջ կը մտնէին եւ ընկեր կ'ըլլային։ Այսպէս ուրեմն երեք սերունդ միանգամայն կ'աշխատէին ընտանեկան նոյն գործին, մինչեւ Պ. Ալֆրէտ Մամի մահը։

Այդ տունը, որ աշխարհիս մէջ մէկ հատիկ է, նշանաւոր բարոյաւաճող ուսնեցած է։ Տարին մէջ միւլի գիրք կը չինեն հոն, եւ սովորաբար երկու հեքցա տեղ կը ըսնէ թուա զաղաքին մէջտեղը։

Երբ կ'ընենք թէ այդ տունը իրեն հուստաբեր չունի, շատ ճշմարիտ է այս, որովհետեւ նոյն իսկ Լայքըրիկի մէջ, ուր Մամի տունէն ետքը ամենէն գեղեցիկ տպարանը կը գտնուի, արպարած են զուրի գիւղի շատ պարագաներու մէջ, ի թուա, ընդհանրապէս, զիրք կը տպեն, կը կարեն, կը կազմեն, վերջապէս ամբողջովին կը չինեն, առանց զուրանի ու եւ մարդու դիմելու։

Դրեքը կը տպուին 25 մամուլի վերայ, այս գործին պաշտօնեաներուն, զբարաւերներուն եւ միւս աշխատողներուն թիւն է 150 էրիկմարդ, 60 տղայ եւ 20 աղջիկ։ Երեք կազմաւորու կայ ուր կ'աշխատին 260 էրիկմարդ եւ 250 կին ու տղայ։

Վերջապէս, երբոր գրքերը պատրաստուին, կը դրուին գրաւաճառանոցի ընդարձակ միջերանցներուն մէջ, որք 7 միլիոն հատորէն աւելի կրնան բովանդակել, 50 հոգի կը ծառայեն այս ճիւղին։

Այդ 800 մարդկը 850,000 ֆրանք վարձը կը ստանան, էրիկ մարդիկ միջին հաշուով օրը 5 ֆրանք եւ կինները կրկուս եւ կէս ֆրանք։ Օրական աշխատութիւնը 11 ժամը չանցնիր, եւ կիրակի ու տօն օրերը դադար կայ։

Պ. Ալֆրէտ Մամ, որ մարդասէր մըն էր, մեծ հոգ տարած էր իր բանւորներուն բնակութեան խնդրին։ Ընդարձակ չէնք մը չինել տուած է ուր 62 ընտանիք կը բնակին առանձին տնակներէ մէջ, որք իրենց պարտիզակներն ունին եւ որք չուրջանակի բոլորուած են ծառաշատ ընդարձակ պարտեզի մը շուրջը ուր բոլոր վարձակալները կը չրջագային ու օդ կ'առնեն։ Վարձք է տարին 156 ֆրանքէն մինչեւ 237 ֆրանք։

Բոլոր բանւորները Մամի քով ապահովորուած են առ ուսուղն 600 ֆրանքի հանգստեան թոշակի, եւ յունուար 7էն ի վեր, որ ատեն Պ. եւ Տիկին Ալֆրէտ Մամ իրենց ամուսնութեան յիսնամեակը տօնեցին, այդ գումարը աւելցուած է առանց բանւորներէն մէկ սասթիմ աւելի անտելու։ Բնականաբար, բանւորները շատ կ'ապուած են այդ տան, շատեր քառուս տարիէ ի վեր հոն են։ Վերջերս մեռաւ բանւոր մը որ 58 տարիէ ի վեր կ'աշխատէր այնտեղ։

Թուի շատ վարժարաններ նպաստ կը տանան Մամի տունէն։ Մասնաւորապէս կը գտնուի Մամ ապաստանարան մը, ուր 600 աղքատ տղաք ձրիաբար կը պահուին ամբողջ օրը։ Կարելի չէ համբել Մամի տան բոլոր բարենպաստը գործերը։

ՄԻԱՄԻՏ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԲԱՐԵՐԱՐ ՀԱՅԵՆԻՆ

—Գիտութիւն, իմ սէրս հնոցն է ուր հուրը կ'ոռայ, իմ սէրս ծովն է ուր ջուրը կը մռնչէ, իմ սէրս անդունդն է ուր զըլ-խիվայը կը դանալի իւր էութիւնս։

Եւ, աչքերն արցունքով կարմրած, կուրծքը տարիատանջ հառաչներէն ուռած, խարտեալ մազերն հովուն ցերեզման, Զեւքիս իր սիրոյն կրակը կը բացատրէր թալիս մատաղ հովուներին որուն սրինքը, զետախին եզրէն խլուած եղէզ ներդաշնակ, իր վարդ չրթներուն մէջ դայալալած ատեն, ոչխարներն հեշտութենէ կը քնացնէր։

—Գիտութիւն, նուիրական աղջիկ դոր երկնքին շողերը կը սիրեն եւ զոր կը ճանչնան դաշտին ծաղիկները։ Քու չրթունքը վրայ անբացատրելի մեղք կայ զոր երկնքը մեղուներն իրենց ոսկի բերնէն թափեցին հոն։ քու լանջող իրան սաւրեւուն անթիւ ձիւնովն է շաղկաւած, ուր արգոն լայր միայն խաղացած է եւ ուր միայն հրեշտակներն են կոխած։ Եւ քու հոգիդ մէջ, լեռներու աղջիկ, կոյս անտանկուրտ կանանց զովութիւնը կայ ուր զիցանոյներն իրենց անտես մաղերուն հետեւած խոզոպիները կը պտըտցնեն։ Գիտութիւն, զարձուր ինծի քու աչքերդ որոնց ի տես ձերմակ դառնկանք կը մայնեն, ըսէ ինծի թէ կը սիրես զիս։

Բայց, աւելի թեթեւ քան թեթեւ դիւրեւ որ պտըտալով կ'անցնէր օդանոս, թալիս կը փայլէր, անհեղի խտտերուն վրայէն որք կը սարսափին այդ բուրբ ոտքերուն կակուղ հպանցումին տակ, անհոգ ինչպէս թիթեռնիկները ուրեք ետեւէն կը վազէր եւ որոնց ձեռնակ թեւերն իր վարդ մատներուն մէջ կը ձրթէր, անտարբեր ինչպէս կարմիր հարսնակները որոնց արեւոտ լայն թերթերն իր ճակտին սպիտակութեան վրայ կը պայծրեցնէր, եւ իր լալկան պաշտօղին սիրերդին անուշադիր, չըմտիկ հուրի մը պէս խուսափուկ, կը խնդար, այդ արցունքոտ բառերուն, այդ պաղաւտանքի կոչերդին վրայ իր սատարէն ակոսայներուն մէջէն լիակուրդ կը խնդար, արժապահունչ մանրիկ ծիծաղով մը որ զուարթ բոժոժերդի մը պէս կը ծնդալայր օդին մէջ։

Ճուրտ, ինչպէս ցուրտ է մարմարէ անդրին զոր արուեստագէտին մատները կը ստեղծեն, թալիս չէր զգար ինչ որ Զեւքիսը կը վառէր, եւ իր հոգին, դեռ կոյս, թալիս՝ ինչպէս տաճար մը ուր Տիրամօր պատկերը կը պակսի, չէր հասկընար ինչ որ իր հեղին բառերով այդ տղան կ'ուզէր ըսել իրեն։ Իր սիրտը դեռ փակ էր կոկոններուն պէս որոնց մէջ ծաղիկը կը քնանայ, եւ ամէն իրեն համար խորհուրդի անտեսն էր ուր իր երկշոտ աղջկան քայլերը դեռ չէին մտորած։ Զէր ըմբռնել ինչու այդ պատահին, իր ոտքին հետքերուն կապուած, կուրար իր ետեւէն, արարիկանք բառերով զոր չէր հասկնար, պաղատանքի ձեւերով որք զինքը կը զուարճացնէին ու թըթուած երեսով մը որ զինքը կը խնդացնէր, կը խնդացնէր։

Աւտու մը, այն պահուն ուր արեւն իր կենդանարար արեւն կը ցրցնէր անհուն տիեզերքին մէջ որ կ'արթնար ու կեանքի զոռումով մը կը լեցուէր, Թալիս, իր ըմբռնած պտուղին մէջ զոր կ'ը-

նէր զայստեղէն ծաղիկ ժողովուրդ համար, հանդիպեցաւ հանդարտ լճակի մը, որ միապաղաղ տարածուած՝ կայսրոս երկրնքն թափ, պայծառ գոյններով կը սարսափար: Թափա, այդ մարտեր թափանցիկ բողբոջէն զմայլած՝ ուր երկինքն իր քաւակով ամպի գոլորշիքն ճնշուած թիւններով կը կրկնուէր, կանգ առաւ հոն: Գարուն էր, եւ լճակին եզրը, ցողաթուրմ խոտերու երկտաւարդ կանաչութեան մէջէն, խայտառղէտ մորթով ծաղիկներ, իրենց ցողունին ծայրը երեքաւորով, զգիւններն հեւքին տակ գոգոյնուն, իրենց գունագեղ աչքերուն ստուերը կը դիտէին վէտի շուրթին մէջ:

Թափա ծաղիկներուն պէս բրաւ: Ու յանկարծ, ծաղիկներուն գոգոյնի պատկերներուն մէջտեղը որք մարած չըլլաքիներով կը նկարուէին շուրթին փայլուն մտածածին վրայ, մանկամարդ աղջիկը, յափշտակութենէն անշարժ գաւառած, տեսաւ մարդկային կերպարան մը, այնչափ նուրբ, այնչափ եթերային, որ կարծեց մին նշմարել ծովաբնակ կանաչաներ յաւերժարարներէն որ թափանցիկ ալիքին տակէն վեր կը հանէր իր փողոկէ մարմինը: Բայց պատկերը աներեւ կը մնար հեղուկ տարածութեան վրայ, ծաղիկներու թարմ չըլլանալուն մէջ, ծաղիկներէն աւելի ծաղիկ: Թափա ծաղիկներ, ու պատկերն ալ ծաղիկներն ալ տեսն: Թափա իր ոսկի մազերուն մէջ խոթեց իր ձեռքը, ու պատկերն իր ձեռքը իր ոսկի մազերուն մէջ խոթեց: Թափա ծոցեւ ջուրին վրայ, ու պատկերը դէպի վեր ելաւ, կարծես մօտենալու համար իր հակումին: Այն, ինչ գեղեցիկ էր: Մազերուն մէջ ճառագայթի խողովակներ կային, աչքերը լոյս աղբիւրներ էին, բերնէն վարդ կը վազէր, եւ ուր զուլներն չէին ծոցին երկու ճերմակ գունները, ինչ էր, Թափան: Այդչափ գեղեցիկ էր:

Եւ Թափա, ինչդիպէր այս հայերէին մէջ ա՛յնքան անդիմադրելի կերպով հրապուրէր զտաւ, որ, երբ յանկարծ միտքը բերաւ խեղճ արհամարհուած Ձեռքիսը, խորհեցաւ որ անոր լացին ու աղերսանքներն իրաւացի էին:

Եւ այդ իրիկուն, տաք եղաւ համարը զոր Թափա տուաւ Ձեռքիսին:

ԱՐՇԱԿ ԶՊԱՆԱՆ

ԵՐՈՒՍԱՆԻՄԻ ԺԱՌԱՆԳԱՌՈՐԳ

Այս օրերս մեզ ներկայացաւ 16 տարեկան երիտասարդ, որուն պատմութիւնը բնական զարմացում պատճառեց մեզ:

Ասկէ չորս տարի առաջ Երուսաղէմի վանքը Եւրոպայի Առաջնորդարանին իմաց կուտայ թէ ձրի աշակերտ ընդունելու պատրաստ է:

Անցեալ տարի զեկտեմբերին Եւրոպայի թաղական խորհուրդը միտքը կը բերէ չորս տարի առաջ Երուսաղէմէն եղած հրաւերը եւ զայն իրեն նոր բան մը կը ծանուցանէ ժողովրդին:

Երկու երիտասարդներ, Նազարէթ խաղաղարարն եւ Միհրան Դաւանկարեան, կը յայտնեն թէ պատրաստ են Երուսաղէմ երթալու: Թաղական խորհուրդը ճամբայ կը հանէ այդ երկու երիտասարդները, իրենց համար հանգանակուած ճամբու ծախքով մը կը հասնին վերջապէս Երուսաղէմ: Հոն Ս. Պատրիարքին կը ներկայանան, որ կը յանձնէ զանոնք եպիսկոպոսի մը:

Եպիսկոպոսը կը յայտնէ իրենց թէ

զպրոց կ'ընդունուին ձրի, բայց կա՛մ վարդապետ ըլլալու եւ կա՛մ չըլլալու համար ըլլալէ ետք ձրի ծառայելու են երեք տարի չարունակ:

Տղաքը կը յայտարարեն թէ վարդապետ ըլլալու կ'ուզեն: Ասոր վրայ, վարդապետ մը զիրենց կ'առաջնորդէ զպրոց: Յայտնի է թէ այս հասակին մէջ մարդ կուշտի գործութիւնը զեռ չկրնար զգալ: Այս երիտասարդները Երուսաղէմ գացած էին բան սորվելու փափագէն մղուած: Ամէն վարդապետներն ալ այս փափագով սկսեցին: Ուսումն ու գիտութիւնն էր որ վարդապետութեան գաղափարին զիրենց կուպած էր:

Բայց ի՞նչ կը գտնեն այդ ժառանգաւորաց վարժարանին մէջ:

Միայն երկու կարգի բաժնուած, 20 աշակերտներ, է՛ն փոքրը 16, է՛ն մեծը 22 տարեկան: Թիւր սակաւութիւնը պիտի ըլլար աւելի պատճառ մը աշակերտներուն յառաջդիմութեան եւ, ասոր հակառակ, Եւրոպայի ազգային վարժարանէն ելած այդ տղաքը կը տեսնեն որ իրենց շատ աւելի բան գիտեն քան այդ ժառանգաւորները: Այս բաղադրութիւնը գէշ ազդեցութիւն չպիտի ընէր, եթէ միանգամայն չտեսնէին թէ զպրոցը ամենեւին զպրոցի չէր նմաներ:

Մէկ ամսու մէջ աշակերտները մէկ անգամ միայն թուաբանութեան դասատուի մը այցելութիւնը ստացին եւ, անգամ մըն ալ թուաբանէն դասատուին:

Մէկ երկու տղայ միայն Ֆրանսիայէն հեղել գիտեն եզերի հաղին:

Իսկ հայերէնը նոյնպէս տեսնում: Բոլոր լեզուի գիտութիւնը կը կայացնեն մէկ երկու հոգիներ: Ուսնելու մէջ:

Կ'ուզեն ճաւառաւ թէ մեզ տրուած այս տեղեկութիւններէն հարկերին կ'ըլլաւ ըլլան, Բայց մնացածն ալ եթէ ստոյգ է, այդչափը նորէն բաւ է մեզ որպէս զի իրաւունք ունենալու ըսելու թէ շատ, շատ ողորմելի վիճակի մէջ կը գտնուի այն զպրոցն ուրիշ պիտի հասնին եկեղեցականներ վանքին համար:

Վերջերս Երուսաղէմի վանքին ներքին կենցաղին վրայ յօդուածներ հրատարակելով, ցոյց տուինք թէ հոն եկեղեցականներն ի՞նչ մթնոլորտի մը մէջ կ'ապրին, առանց ճշմարիտ լեզուագիտութեան եւ ուսման, առանց զօրաւոր կարգապահութեան, որոնք միայն միաբանութիւն մը կրնան հզօր, յարգելի եւ սիրելի ընել հանրութեան:

Պաշտօնի մէջ վարդապետները երբոր լաւ կրթութիւն մը չտանար, բնական մը որ յետոյ վանքն ալ սղէտ, անկարող միաբաններ ունենայ:

Ինչպէս հաւատալ թէ վանքին առաջին եւ ամենամեծ հոգը այդ ժառանգաւորաց զպրոցին բարեկարգութիւնը չէ եղած:

Եւրոպայի երիտասարդներուն վերադառնալով, կ'ըսենք որ խեղճերը համոզուելով թէ հոն բան մը չպիտի կրնան սորվիլ, խեղճերն են որ զիրենց իրենց հայրենիքը վերադարձնեն: Վանքն ալ զիրենց զրկեց է Պոլիս, ուսկից արդէն մեկնեցան Եւրոպիա:

Շատ բան կրնայիք ըսել այս առթիւ, բայց ամէն մարդ քիչ ալ խորհելով կրնայ զգալ թէ ինչ ազգային պատմականաւորութիւն կը ծանրանայ Երուսաղէմի վանքին վրայ այս անհոգութիւններու պատճառով:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԳԱՅԹԱԿՂՈՒԹԻՒՆԻՔ

Գայեթակութիւն յարուցանել ուղղուներ թէ՛ Բարիքի եւ թէ՛ Պերլինի մէջ, յաղորդութիւն չեն գտներ:

Ի Բարիք, թէ՛ Մերակոյտին եւ թէ՛ Երեւանի միջոց ժողովին մէջ, Պ. Թիւրքալէն չնորհուած ներսն եւ մեկնիլ վառօդի գործին առթի: Եղած հարցապնդումը, որ ուսկից պուշմեթականք եւ միապետականք կը յուսային օգուտ քաղել ընդդէմ կառավարութեան վերջացաւ հարցապնդում ընդդէմ իր պարտութեանը: Զօրավայ Լուսափոյն, իր զինուորականի պարկեշտութեամբ, յայտարարեց թէ Թիւրքալէն ամբաստանութիւնը ցնորական բաներ էին: Ընդհանուր կարծիքն այն է որ Թիւրքալէն խանգարաւ ուղեղ ու ունի, ինչ որ յաճախ կը պատահի հնարիչներու:

Բայեթակիւն մէջ ալ Պ. Ալվարդ անցաւ երեքարթի շատ ողորմելի դիրք մը ունեցաւ: Չկրնալով ունի փաստով արդարացի հին ու նոր պայտօնատարներու դէմ ըրած ամբաստանութիւնները, տարտամ խօսքերով ուղեց կասկածներ ձգել եւմտական նախարար Պ. Միքուէլի եւ օւրիշներու վրայ: Շատ խռովայող ատենաբանութիւնէ մը ետք, Բայեթակը յանձնարումը մը անուանեց ճինքաւոր համար: Եւ վարդի յառաջ բերած թեղիքը: Հեռագիրը կը ծանուցանէր երկէ թէ այդ թեղիքները ունէ կերպով չեն արդարացին Ալվարդի ամբաստանութիւնները: Եւ պէտք է նկատել որ յանձնարումը բաղկացած էր խորհրդարանին ամէն տարրերէն, նոյն իսկ Ալվարդի գաղափարակիցներէն, որք սակայն միաբան տուած են իրենց վճիռը:

Ինչ որ նշանակելի է, սա է թէ Ալվարդ խորհրդարանէն ելլելուն համակերպեց ցոյցերու առարկայ եղեր է ժողովրդին կողմէ: Հակահրէական ոգին կը զօրանայ պարզաբար ժողովրդին մէջ:

Ի Ռ Ս Ս Ի Ա

Ֆրանքեւուտ զայնակցութեան հետեւաններ:

Ձարը Լիւթարիայի մէջ ստորագրեց է Եւրոպայի-Ասիայի զարգացումը-Պիտեր-Ուլար երկաթուղիին շինութեան եւ Եւրոպայի մէջ թուրք մը կանգնեցաւ արտօնութիւնները: Այս երկու արտօնութիւններն ալ տրուած են Ֆրանսական ընկերութեան մը:

Միհրան վերջերս Տորադի համալսարանին մէջ դասախօսութիւնը դերմաներէն լեզուով կ'աւանդուէին: Նոր օրինակութեան համաձայն, ուսուցիչ լեզուով պիտի աւանդուէին: Աստուածաբանական համալսարանին մէջ միայն դերմաներէն պիտի չարունակուէ:

ՄԱՀ ՏՈՆՏՈՒՔՈՎ-ԿՈՐՍՍՔՈՎԻ

Բեղարուրէ հետագիւր մը կը ծանուցանէ զորավար իշխան Տոնտուրով-Կորսաղովի մահը: Հանգուցեալը, որ 1822ին ծնած էր, կը սերէր Բալուր Ուսնիւր ընտանիքէ մը, որ Ռուսիոյ հպատակած էր Մեծի Պետրոսի օրով: Կանխելի մըտաւ ուսուցանելու բանակին մէջ իբր սպայ եւ մասնակցեցաւ Կովկասի եւ Ռուսիայի պատերազմներուն:

1878ին յետոյ Պուլկարիոյ իշխանապետութեան կուսակալ անուանեցաւ:

Իրեն յաջորդեց Ալեքսանտր Պալեմպերի իշխանը, եւ Տոնտուրով-Կորսաղով Պուլկարիայէն մեկնեցաւ 1879 յուլիս ամսուն:

1880ին, Ռաբրովի կուսակալը եղաւ, 1881ին ընդհանուր հրամանատար Օտէսայի զինուորական շրջանակին զօրքերուն: 1882ին, ընդհանուր կառավարիչ անուանեցաւ Կովկասի, ուր մնաց ութ տարի:

Երեք տարի է ի վեր, իշխանը կ'անգամակցէր Բեղարուրի կայսերական խորհրդին:

Ի ՇՆԱՆ-ԽՄԲԱԳԻՐ ՄԸ

Շուէտի Ոսկար Թագաւորէն ետք, որ կը շարունակէ իր յօդուածները անգլիական Նաշիֆինի Սէնէթէ հանդէսին մէջ, ինչեք կայսերական իշխան մըն ալ որ պատիւ կը համարի իրեն խմբագրապետի տիտղոսը:

Աւստրիոյ Եղեթարի արհիդուքսը, որ ծանօթ է գնչուները տուն-տեղ ընելու համար ըրած անգուլ ջանքերով, ցեղագրական հանդէսի մը տնօրէնութիւնն ստանձնեց է: Արհիդուքսը, որ շատ եռանդ ցոյց կուտայ այս գործին մէջ, կ'անուանուրապէս կը թղթակցի իր բոլոր աշխատակիցներուն հետ:

ԹՈՒՔԱՆՏԱՌՈՐՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

Ամէն մայրաքաղաքներէ աւելի, Վիեննայի մէջ է գնչուները անգին աւելի եր գործէ: Տեղական ամենէն աւելի տարածուած հիւանդութիւնն է այդ:

Մէկ քանի տարի է ի վեր մարդասիրական ընկերութիւն մը կ'աղուած է նախագահութեամբ Բորթի: Շրէթերի, նշանաւոր մասնագէտին, ու ժողովութեամբ մաքաւուր համար չարիքին դէմ, նմանօրինակ ընկերութիւն մը գոյութիւն ունի նաեւ ի Բարիք, Վիեննայի ընկերութիւնը գործի սկսելու համար դրամի պէտք ունէր: Պէտք էր Վիեննայի չըլաւարդ ապաստանարան մը հիմնել թուրքաւորներուն համար, այսինքն մէկ քանի միլիոն գտնել: Բարձր աշխատակաւորութեան տիկնիկները, իրենց ի գլուխ ունենալով Բուրա-Սթրէպերի իշխանուհին, ձեռք առին գործը, եւ հանգանակութիւնը բաւական աղէկ կը քալէր: Բայց զիս օրհայի հետեւ էին նպատակէն:

Բարեբաղդաբար Պառնո Նաթանայէլ Ռաշիտ խնդիրը լուծեց այս օրերս, ընկերութեան նուիրելով իր Բիչնաւի չըլաւարդ զղեկի զոր նոր կառուցած էր Նըլէր իրօք արքայական է: Աշխարհիս ամենէն հոյակապ հիւանդանոցը պիտի ըլլայ այդ:

Պառնո Նաթանայէլ ամուրի է: Շէնքեր կ'առուցանել տալու մենամուտութիւնն ունի, եւ յաճախ իրեն պատահած է որ իր նոր շինել տուած զղեկները քանդել տուած է, հաւանք չըլլալուն համար: Մէկ քանի տարի առաջ իրեն համար շինել տուած էր տիպար զղեկ մը, ճիշդ այդ Բիչնաւի զղեկի մը: Երբեք չէր, որ 10-12 միլիոն ֆրանքի նստած ըլլալու է իրեն: Բարեկամներու համար քսանի չափ բաւարարէր կայ հոն, իրաւաբանները բաղադրած սրահէ մը, նշմարանէ մը, սպասարարի սենեակէ մը, նախասենեակէ մը եւ լոգարանէ մը: Գիրքն սրահէն էր, օղը հրաշալի կերպով վճիռ ու պայծառ, Դիւքանը կը գտնուէր Սըմըրիկի ալպան ձորերէն միոյն մէջ: Բնականաբար չըլլապատուած է զեղեցիկ պարտէզներէ եւ շատ ընդարձակ դարաստանէ մը:

Պառնոյ շատ բնական չէ հոն: Այս անգամ ալ անշուշտ իրեն պատահած է ինչ որ սովորաբար կը պատահի իրեն: Գղեկին, անգամ մը աւարտելէ ետքը, ալ աչքէն ելած է: Միայն թէ այս անգամ, փոխանակ զայն քանդել տալու, վիեննան գաղափարն ունեցաւ այդ բոլոր պրիմաներն ու բարօրութիւնը բարենպաստակ գործի մը նուիրելու:

ՋԱՆԹԱՅԻ ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԻ

Յունաստանի արտաքին գործոց նախարար Պ. Տրիկուպիս, որ Ջանթա քննարկեց երկրաշարժի վնասները քննելու համար, հետագրով մը ծանուցած է նախարարապետ Պ. Թրիքուպիսի, որ Ջանթայի աղէտին նկատմամբ մինչեւ հիմայ տրուած տեղեկութիւնը աղէտին իրական մեծութիւնը չեն յայտնեց: Բոլոր կղզին բնակիչ 200 տուն մնացած չէ: Եւսեր ու Եւսերիկ ամենուրեք: Հողը բոլորովին քայքայած եւ ճամբաները անանգանելի դարձած են: Նորաստոր գիւղեր կը գտնուին ամէն օր, փրատակներու ներքեւէն:

ՕՐՈՒԱՆ ՆԵՒԱԳԻՐՆԵՐԸ

Պերլին, 30 ապրիլ

Վիլհելմ կայսրը, ի նկատ առնելով Գերմանիոյ ներքին քաղաքականութեան վիճակն եւ յառաջիկայ շարժում Բալթիկ ծովի մէջ տրուելիք կարեւոր որոշումները, մէկ օր միայն պիտի մնայ Պառնոյ մեծ-ղեկին թով: Եւ այցելութեան չափով երթայ Կէդրի կուրտին:

Բարիք, 30 ապրիլ

Պ. Գոնսալես մերժեց ընդունիլ զեպստական ուն է պաշտօն:

(Հոսմի գեսպանութիւնը առաջարկուած էր Պ. Գոնսալեսին: Երբ ընդունելու ըլլար, Հոսմի աշխուհի գեսպան Պ. Պիյո Լոնտոն պիտի երթար հրաժարելով Պ. Վատրիկոյնի տեղ:)

Սոֆիա, 30 ապրիլ

Մեծ-Սոպրանիլէն ընտրութիւնները տեղի ունեցան այսօր: Միհրան հիմա (կէս զիշերէն երեք ժամ առաջ) ծանօթ արգիւնները կը հաստատեն կառավարական ընտրելիներուն յաղորդութիւնը: Ի Սոֆիա, թուրքաւորութեան մասնակցողներին թիւը անցաւ տարիներու կրկնին է: Բոլոր նախարարներն եւ կառավարական ընտրելիներն ընտրուեցան մայրաքաղաքին մէջ, ուր ուրախութեան ցոյցեր եղան Պ. Սոֆիայի վերջին եւ միւս նախարարներուն համար առջեւ: Ընտրութիւնը ամէն կողմ բարեկարգութեամբ տեղի ունեցեց եւ:

Եւր-Եւրոք, 29 ապրիլ

Նախագահ Պ. Քիլիլէտ, փողոցներէ անցած ժամանակ բազմութիւնն ողջունել ուղեկով, գլուխը կառնել ծածկոյթին (էֆէթ) զարկեալ եւ վիրաւորեցաւ: Պայտա զարձակ վերջը տալու: Անմիջապէս դուրս ելաւ եւ կապը հանեց՝ ցոյց տալու համար որ վերջը թիւթեւ բան մը էր: Յետոյ Շիպկո դնաց, Յուսանանդէսի բացուին:

Առեւտրական սենեակը 400 հոգիոց ընթերցման սրահ օտար նաւատորմներու սպաններուն:

Բարիք, 30 ապրիլ

Նախագահ Պ. Քիլիլէտ, փողոցներէ անցած ժամանակ բազմութիւնն ողջունել ուղեկով, գլուխը կառնել ծածկոյթին (էֆէթ) զարկեալ եւ վիրաւորեցաւ: Պայտա զարձակ վերջը տալու: Անմիջապէս դուրս ելաւ եւ կապը հանեց՝ ցոյց տալու համար որ վերջը թիւթեւ բան մը էր: Յետոյ Շիպկո դնաց, Յուսանանդէսի բացուին:

ԹԵՐԹՈՆ *ՀԱՅԵՐԵՆԻՔ* (131)

ՊԱՐՈՆ ԼԷՔՈՒՔ

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԻ

ԱՆՈՒԱՆ ՊԱՏԻԸ

Ձգալի կերպով կը նիհարնար ու կը հիւժէր, այստեղ կը փորուէին: Ամէն առուու ելած ատեն առջի իրիկունէն աւելի սոգուն էր, իր խոշոր սեւ աչքերը չըլլապատող կապուտակ չըլլանակն օրէ օր կը լայնանար:

Ինքը որ ատենով աշխոյժ ու եռանդուն էր, զանազան ու ծոյլ եղեր էր: Չէր քալեր, այլ կը քալէր: Շատ անգամ օրերով անշարժ կը կենար աթոռի մը վերայ, չըլլանակ կարծես ջլաճութեամբ մը կ'ընկուած էր նայուածը դատարարութեան մէջ կորսուած: Երբեմն արցունքի խոշոր կաթիլներ լոկի կը զրօրէին այսերն ի վար:

Ազարակին մարդիկը — Աստուած գիտէ թէ գեղացիք ո՞րքան քարոսեր են — անոր երեւոյ նայած ատենին կը յուշուէին եւ եւ կը ցաւէին անոր վրայ:

— Ինչո՞ւ աղէկ, կ'ըսէին իրարու, օրէ օր կը հալի...

— Է՛հ, կ'ըսէր հայր Բուանեօ, պէտք է խոտառումն իր խեղճ աղջկիկ բաղդ չուէր: Թագուհի մը պէս մեծցած էր եւ հիմա ողորմութեան կարօտ է: Հայրը զիտաւեցաւ, կը օրին ինչ ըլլալը չգիտէր: Աստու պզտիկ վշտեր չեն:

Միտան արքան քանի քանի անգամ սրտատանջութեամբ հարցափորձեց զինքը:

— Աղջիկս, կ'ըսէր անուշ ձայնով մը, կը տառապիք, ի՞նչ ունիք:

— Ձեռն տառապիք, պարօն արքայ:

— Ինչո՞ւ չէք վստահիք ինձի: Ես ձեր բարկամը չե՛մ: Ինչ կը վախնաք:

Մարի-Ան տարբերութեան զուլմը կը ցնցէր ու կը պատասխանէր:

— Վստահելիք բան մը չունիմ:

« Բան մը չունիմ » կ'ըսէր, բայց ցաւէն ու անձկութենէն կը մեռնէր:

Մօրիսի տուած խոստմանն հաւատարիմ, ոչ իր վիճակն յայտնեց էր եւ ոչ ալ վիճակնոր միտ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կիրակի օր Ս. Պատրիարքը Պէ- շիկի մայրամասէն Սպարապետ Բիզա փաշայի ապարանքը երթալով, չնորհաւորեց այն մեծ պատերիկ համար, որուն արժանացաւ վերջերս Սպարապետ փաշան վեհ. Սուլթանի կողմէ:

Գարակէօմարեկի Ս. Թովման Ոսկերե- րան եկեղեցիին աւագընէքը, Ս. Վրդա- նէս աւագ քահանայ Գարակէօմարեկի, կիրա- նի իրկուան վախճանեցաւ 75 տարեկան: Օծուան ու թողուցը կը կատարուի այսօր Գարա-կէօմարեկի եկեղեցիին մէջ:

Նախկին Նոր-Թատրոնին տեղ կա- ռուցուելիք շէնքին համար վերջնական որոշում մը պիտի տրուի այս քանի մը օրերու մէջ: Թօքաթեկան էֆէնտի մին- չեւ 1,400 ոսկի բարձրացուցած է իր վճարելիք վարձքը: Ուրիշ վարձակալներ ալ մինչեւ 1,500 ոսկի կ'առաջարկեն:

Գում-Գարուի եւ միացեալ թաղերու աղքատներուն ընկերութեան ի նպաստ կայացած թատերական ներկայացուցէն 80 ոսկի հասոյթ գոյացած է:

Գարակէօմարեկի փերիսաղուրկ Տ. Հա- մազասպ քահանան անաստեղծ կ'որոնա- կան ժողովի որոշումին դէմ, մերժած է Ս. Փրկչեան Հիւանդանոցը երթալ:

Ատարազարի մէջ անցեալ ուրբաթ գիշեր վախճանեւ Ե. Կարապետի կրտսեր տղան Բողոքեան-Հայերու հովիւը Պատ. Աղէք. Հ. Ճեղիճեան:

Ստուար եւ վառարկ բազմութիւն մը ներկայ գտնուեւ թաղման հանդէսին, բազմութիւն մը որ բաղկացած էր ամէն կրօնի պատկաններէ:

Պատ. Ճեղիճեան բարի, համեստ եւ անձնուէր անձի մը յիշատակը կը թողու:

ԿՈՎԿԱՅԵԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԲՈՒՆԵՐԱՅԻ ԴԵՊՏԱՐ. Ապրիլի ըս- կիցը Երեւանի մէջ պատահեւ է թուե- րայի դէպք մը հետեւեալ պարագայնե- րու մէջ:

Նոր Պայազտի մօտաւ գիւղէն մարդ մը մարտի 26ին կ'երթայ Երեւան ուր կը հիւանդանայ. քանի մը օր հիւանդ պա- կեղէ վերջը ապրիլի 1ին կը փոխադրուի հիւանդանոց ուր կը մեռնի: Անդամահա- տութիւն կատարուելով կը տեսնուի թէ մեռնողը թուրքայի բուրձնէրէն ցոյց կուտայ: Այդ գեղացիին արտաթորում- ները թիֆիսի կը դրկուին: Այն տու- նը ուր պառկած էր՝ կը հակնեկուի ու կը փակուի: Հիւանդութեան ուրիշ դէպք չկայ Երեւանի մէջ:

Քոլերան այս տարի սաստիկ եղած է Զաղաթ գեղին մէջ, ամառն սկսեւ է եւ զեկտեմբերի վերջացեր է:

ԲԱՆԵԳՈՐԾԻ ՄԸ ԹԵՄԱՏԱԿԸ. Ապրիլ 17ին հոգեւորական կատարուեցաւ Թիֆ- լիսի Ս. Նայան եկեղեցիին մէջ, բարե- զործ Աւետիք Փրկչեանի համար: Այդ անձը որ վախճանած է 1850ին, նուիրած է Թիֆլիսի Ներսիսեան վարժարանին անշարժ կայանքներ, որք տարին 15 հազար ռուբլի (մօտ 1,800 ոսկի) եկաւ- մուտ կը բերեն:

Եկեղեցական արարողութեան ներկայ գտնուած են Թիֆլիսի հոգեւորականներ:

Իր, Ներսիսեան դպրոցի ուսուցիչներն, հոգաբարձուները, աշակերտները եւ բազ- մաթիւ ժողովուրդ:

—ՍԱԿՆԵՆ ԳԱՐՈՒ ԲԱՐԲԵՐ. Այնաբ- հին մէջ կը գտնուի այժմ հարցաքննիչ դա- տաւոր մը որ ձեռքերը ծալած նստեւ է. այդ հազուադէպ պաշտօնեան Սիւսեդա- լաքի մէջ է, որուն դատարանին առջեւ ո՛չ եղեռնական, եւ ո՛չ ալ վարչային ամբաս- տանուող մը կը գտնուի:

Բանտապաններն ալ զործ չուեն. դաւաճական բանտին մէջ կը գտնուին միայն երեք բանտարկեալ, որոնցմէ մէկը Հայ է, երկուքը Պարսիկ: Այդ Հայն ալ մեծ շատ մեծ ոճիւր մը գործած է. . . ոչ մար մը մօրթեր է: Եւ պէտք է գիտ- նալ թէ այդ դաւաճող մէջ կը գտնուին 65,000 հոգի, որոց 50,000 Հայ են:

—ԿԱՐԱ-ՄՈՐԱԶԱ. Երեւանի ժողովա- րանի դահլիճին մէջ ապրիլ կին տեղի ու- նեցեր է Կարա-Մուրազի երկրորդ նուա- զանդէսը, որուն պիտի մասնակցէին շե- մարանի սաներէն 15-20 հոգի: Նուազա- հանդէսը սկսելու միջոցին Երեւանէն կը հասնի սուրհանդակ մը եւ կը բերէ կաթ. Տեղապահ Երեմիա Սրբազանի հրամանը, որ կ'աղաքարէ թէ աշակերտները չմաս- նակցին նուազահանդէսին:

Անբացարկելի կը մնայ թէ ի՞նչ պատճառով Տեղապահ Սրբազանը իր ա- ռաջին որոշումը փոխած է:

ՀԱՅԵՐԱՆԵՐԻ ՕՐԱՅՈՒՅԸ

ԵՐԵՎԱՆԻ 1893. ԱՊՐԻԼ 20/2 (Ն. Տ.)
140—255

ՏԱՐԻՔԻՆԻՔ. Թուական Հայոց. ՏՅԶԵ—4138
Ս. Կեանքի Ժ. — Տարեկան թուական թիւքի—
1312—Թուական շեմքի— 1310. Շեմքի—
— Սենեկի Մարտի— 1309. Նիսան 20.

ԿՐՈՆԱԿԱՆ. Գ. Ի. Ի. օր ցինաց:

ՊՏՄԱԿԱՆ. 1816. Մահ Հնդկահայ Աղա
Ստուար Մուրազի, հիւանդութեան վարժարանին:

1847. Սկզբնականութիւն «Երեւոյ» լրա-
գրի Մեթոդեան Միւսաբեանութեան ի վերջնա-
պէս ՕՐ — 54

ԴՐԱՄԱԿԱՆ ԿՈՏՈՒԹԻՒՆ

Շարաթ օրի Լոնտոն միակ փոփոխու- թիւնն էր թիթեւ անկում մը յուսական եւ ուսական թղթերուն վրայ: Ի Բարիդ ֆրանսական ռանթը քիչ մը վրայ դրաւ. Օսմ. երկաթուղին յանգեցաւ 92 1/2 րէ- մին 1/4, եւ Պանք Օթոման 1/4 կոտրե- ցին: Օսմ. բրիտիթէն եւ եղիպտական իւնիֆիթէն վրայ ալ պղտիկ բարձրացում մը կը նշմարուէր:

Երէկ Ղալաթիոյ պորտային գինները բաւական հաստատուն էին: Լոնտոնի պորտան մայիս 1ի առթիւ քոց էր երէկ- ի Բարիդ գինները լաւ բացուեցան: Ֆը- ռանսական ռանթը 0,20 վրայ դրաւ մէ- կանց եւ օսմ. քոնսոլիտէն բացուեցաւ 22,22 1/2:

ՂԱՆԱԹԻՈՑ ՊՈՐՏԱ

(Ապրիլ 19)
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՓՈՒՆԱՆԱԿԱԳՐՈՑ
Նրեք ամիս 1 լոնտոնի վրայ... 110 %
Ի Բարիդի... 22 82 1/2
ՕՏՄԱԿԱՆ
Երէկ առաւել բացուեցաւ... 24 19
Երէկ երկրորդ բացուեցաւ... 24 20
ԹԱՆԿԱՆԱԿԱՆ ՕՍՄԱԿԱՆ
Երէկ իրիկուն...
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՌԺԵՊՈՐՏՈՑ
Փոխաւարտութիւն Սենեկի... 56 1/2
Ե. 34 1/2
Գ. 23 1/2

ԲԱՏՆԵՆՑՈՒՄ
Իրեւանի երկաթուղի... 92 1/2
Թրքական... 58 1/2
Իրեւանի... 16 23

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԴՐԱՄԱԿԱՆ
Երեւանի... 100
Մեքի... 107 30
Պէշիկ... 101
Մարտի... 96 20
Թիֆլիս... 47
Տիւրք... 54 15
Տիւրք... 8 72

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ

Ականակու Օսմանիյէ պատուանշան տրուեցաւ Կայս. Անձնական Գանձին նա- խարար Միջայէլ Փորթուկալ էֆէնտի:

—Շէֆազաթի պատուանշանին առա- ջին կարգը՝ Հանրազուտ ինտելեկտի նա- խարար Թէվֆիք փաշայի կողմէ:

ԿԱՅՍ. ԱՐՔՈՒՆԻՔ

Կիրակի օր Սերպիոյ վեհ. Ալեքսանտր Ա. Թագաւորին մասնաւոր պատուիրակ զննապետ Մարքուլի վեհ. Սուլթանէն հանդիսաւոր ունկնդրութեան ընդունուե- ցաւ:

Յետոյ Սպանիոյ նախկին զեպան Պ. աւ Ռուսթա եւ ամերիկեան զեպան Պ. Թոմսըն մասնաւոր ունկնդրութեան ըն- ղունուեցան Ն. Կ. վեհապառութեան կողմէ:

ՍՊԱՆԻՈՑ ԴԵՍՊԱՆԱՏՈՒՆԸ

Սպանիական նախորդ զեպան Պ. աւ Ռուսթա երէկ իրիկուն Արեւելեան-ձե- պնթիթիցով Կ. Պոլսէն մեկնեցաւ: Դե- պանը, մեկնելէն առաջ, տեսակցութիւն ունեցաւ Մեծ-Սպարքոսին, Արտաքին գործոց նախարար Սայիտ փաշայի եւ խորհրդական Աթիֆ փաշայի հետ:

—Նոր զեպանը, Պ. Ֆիլէնա, իր յանձնարարագրերուն մէկ օրինակը Ար- տաքին գործոց նախարարութեան զրկեց, զեպանատան առաջին թարգմանին մի- շորացաւ:

ԳՆԴԱՊԵՏ ՄԱՐԲՈՒՎԻԶ

Վեհ. Սուլթանին հրամանով Սերպիոյ Ալեքսանտր Թագաւորին կողմէ զրկուած զուգուրի զննապետին հիւրանման կար- ճուեցաւ Կայս. Թիֆլիսեան մը եւ պա- տական կառք մը իր տրամադրութեան ներքեւ զրուեցաւ:

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՆԱԽԱՏՈՐՄԸ

Իզմիրէն քաշուած հեռագիր մը կը ծա- նուցանէ թէ Թրքա յանձնարար-չոգե- նաւը, կիրակի, կէս օրին իզմիրի նաւա- հանգիստը մտեր է: Թրքա ժամանումէն ետք, իզմիրի ֆրանսական դաղթակա- նութիւնը, հիւպատոսին նախաձեռնու- թեամբ, պարահանդէս մը տուեր է ի պա- տիւ ծովակալին եւ սպաներուն: Հիւ- պատոսարարը զարդարուած էր օսման- եան եւ ֆրանսական զօրաւորներով:

—Ֆրանսական նաւատորմը երէկ մեկ- նեցաւ իզմիրէն դէպի Եմֆա:

ՍԵՐՊԻՈՑ ԴԵՍՊԱՆԸ

Պէշկուտէն կը հեռագրուի թէ զօրա- վար Սալա Կրուի Կ. Պոլսոյ տերպա- կան զեպան անուանեցեր է:

ՇԵՐԱՍԲՈՒՄԻՈՒԹԻՒՆ

Հանրային Պարտքի վարչութիւնը ո- րոշած է չերամբարձական դպրոցին հա-

մար նոր շէնք մը շինել Պրուսայի մէջ, ուր պիտի զետեղուի նաեւ չերամա- տուր: Դպրոցը պիտի շինուի այս կար- զի հաստատութեան մէջ մտցուած վեր- ջին կատարելութիւններով, եւ պիտի ունենայ բոլոր գործիչները: Շերամա- տուրը բաց պիտի ըլլայ ամէն անոց առ- ջեւ, որք փախաբեկն աղելիչ հոն եւ տե- ղեկութիւնն ստալ չերամբարձութեան լաւագոյն եղանակներուն վրայ: Թէ՛ զպրոցը եւ թէ՛ չերամբարձութեան շէնքը թորգուման էֆէնտի տեսչութեան ներքեւ:

ՊԱՆԱՏԱՆԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ

Մալիքե- կիմանայ թէ անգլիացի քանի մը զրամատէրներ Պաղատի մեծ երկաթուղին շինելու խորհուրդ ունենա- լով, Ռուսիոյ Պառնոն կողմէ երկրաշափ- ներ Սամսոն, Տրապիզոն եւ Սերաստիա զրկուած են այժմ ուսումնասիրութիւններ ընելու համար:

—Շոտեթ զեպանն ու զեպանուհին կիրակի օր իզմիր գնացին պտոյտ ընե- րու:

—Շոտեթ օր Կ. Պոլսի հասաւ երկու հազարէն աւելի ոչխարի հօտ մը:

—Սերաֆե- «Էլ Մահալլէ» շոգենա- լով 250 մահմետական ուխտաւորք ու- ղեւորեցան դէպի Ճիտտէ:

—Ձեւ. Մանասըրէն կը գրեն որ ապրիլ 12ին առատ ձիւն տեղացեր է այդ կողմերը: Բայց մինչեւ իրիկուն հաւեր է:

—Անգլի- զեպանատան պահակ շոգենաւ երէկ առաւօտ Մալիքա ուղե- լորեցաւ:

—Միլիթեր- անգլիական նաւա- տորմին մէջ մարդ ուրբաթ օր Սկանիկ հաւեր է:

—Համագայ- Անկեւանցին ի նպաստ տարին 10,000 ոսկի հասոյթի աղբիւր մը ցոյց տուած է իտալացի Պ. իզմիր Գաթիլի, որ իր ծրագիրը Մեծ-Սպար- քոսին մատուցած է:

—Բազմադէպ- Կայս. հրաման ստա- ցաւ պատուատի համար յատուկ սրահ մը հաստատել Կ. Պոլսի մէջ: Այս նպա- տակով կառուցանելի շէնքը նուազուրդի պիտի զրուի:

—Պաշ. Օթմանէ մասնաճիւղ մը պի- տի հաստատուի Հալէպ: Դամասկոսի ճիւղին տարւելի հոն երթալով, շէնքի վե- րաբերեալ հարկ եղած կարգադրութիւնը ըրեր է:

—Հրքեհ. Երէկ առաւ, Բերա Մեծ փողոց Սանթա-Մարիա եկեղեցիին դի- մացի շէնքին հրգեհ ծագեցաւ. բայց ան- միջպէս առաջին առին:

—Բազմադէ. Գրչիւփի Ռիւշտիյէ վար- ժարանին զեպան Մուսաֆա չալուշի կինը մէկ արու եւ երկու աղջիկ զաւակ մէկանց ծներ է: Թէ՛ նորածինները եւ թէ՛ մայրը կատարեալ առողջութիւն կը վա- յեն:

—Բազմա. Սուրիական Տրիպուսոյ առջեւ քարափ մը շինելու համար քաղ- լին երեւելանքէն Էմին Նասի էֆէնտի մանաշնոր խնդրած է Կառավարութիւնը ծրագրին ընտելութենէն առաջ, որոշեց խնդրակուրի զրամական կարողութիւնը հասկնալ:

—Ինչո՞ւն է Բազմադէ. Երեւան, Սար- գիս եւ միւս Երեւան, որք առանց վկայա- գրի բժշկութիւն կ'ընեն, ձերբակալուե- ցան Ղալաթի: Խնդրակութիւն մը կա- տարուելով ասոց խնդրութիւն մէջ, դե-

ղերու մեծաքանակ միջերը մը դտնուե- ցաւ:

—Ինչո՞ւն է Երեւան կլած է Պա- լուքեփրի մէջ եւ յրթակները. համա- ճարակը արարողութեամբ կը ծաւալի:

—Պաշ. Օթմանէ եւ Ճարնի պահա- յին միջեւ. բանակցութիւն մը սկսած է, իզմիրի չափի եւ չոր թուղի առեւտու- րը հաստատելու համար շարունի մէջ:

—Սերաֆե- նախարարութիւնը յանձ- նարարած է զաւառական իշխանութեանց՝ անցեալ եւ ներկայ տարիներու հունձքին որքանութեան վրայ ճիշդ տեղեկագրիներ զրկել:

—Ինչո՞ւն է Երեւան կլած է Պա- թուղի դիւն շինութեան վերաբերեալ թուղիները Պետական խորհուրդէն ընե- լած ըլլալով, զրկուեւ են Մեծ-Սպարքո- սութեան. նախարարաց խորհուրդը այս օրերս պիտի զբաղի այդ խնդրով:

—Դաւադէ- թրամուէլի շինութեան վերաբերեալ թուղիները Գաղաքապետու- թեան կողմէ զրկուած են Պետական խոր- հուրդին, որ հրաւիրեր է արտօնութիւնը խնդրող Սաֆէտ պէն ու Շիրինեան է- ֆէնտին՝ ներկայացնել իրենց վերջին ա- ռաջարկութիւնները:

—Գալիլէ. որք անցեալ օր Հաբ- մանըրէ (Պրուսա) մէջ լուացարար կի- ներու քովէ անցնելով յարգանքը վար- ուեւ էին անոց նկատմամբ, այս ան- զամ կատարեալ լրջութեամբ կը տես- նուին մարդու եւ ոչխարի հետ: Մանա- ղըրը շրջակայները երկու կողմէ զայլ խաճակներ են ոչխարի բանարի մը եւ 12 հովիւի վրայ: Թէպէտ այս յանդու- թիւնը քաւեր են իրենց մահուամբ, բայց հովիւներն ալ ծանր վերքեր առեր են. քանի մը հոգի Կ. Պոլսի պիտի զրկուին զարմանուիւ համար:

ՉԱՆԱՅԵԱՆ ԴԵՊՏԱՐ

ՇԱՐԱՔ Գիշեր, ծխախոտի երեք մաքաններ, Վասիլ, Միխայ եւ Մուս- թաֆա Սամաթիոյ մէջ կուրի բռնուե- լով, Վասիլ դաշոյնով սպանեց Մուս- թաֆան եւ Միխայը ծխախոտէն վրա- լորեց: Մարդապանը ձերբակալեցաւ:

—ՀԱՏԱՐԱՐ-ՓԱՇԱՅԻ Գաղնիոյն մօտե- րը հորի մը մէջէն հանուած տղու մը զիպին վրայ կարելի չըլլալով ընե- թիւն կատարեալ եւ ստուգել թէ ի՞նչ մահով մեռած է, բուրդովին ներսած ըլլալուն համար թաղուելու հրաման տրուեցաւ: Բայց խուզարկութիւնը նո- րէն կը շարունակուի:

—ՇԱՐԱՔ ՕՐ, կէս գիշերին, Բերա երեք հոգի կառք մը մտնելով, հրամա- յեցին կառապանին՝ որ զիրենք Ֆէրիտիյէ փողոցը տանի: Հոն հասնելով, փոխա- նով վճարելու կողպտեցին կառապա- նը, որ սկսաւ սուր աղաղակներ արձա- կել, Պահապանները վրայ հասնելով՝ ձերբակալեցին խաբըններէն մէկը, մինչ- ղոտ միւս երկուքը, կառապանին քապն ալ մեկտեղ տանելով, կը փակէին ար- չաւատը:

AU JOCKEY ՕԺՕՔԷՅ

342, Բեք, Մեծ Փողոց,
Հէլլէն Հեղաշրջադաշտի Դեմո-
ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՎԱՃԱՌՈՒՄ ԵՐԿԻ-

մարդու, կանանց եւ տղայոց համար ա- մէն տեսակ ճերմակեղեններով:

Գինները անսովոր կերպով զեղչուած եւ վաճառքներուն վրայ նշանակուած են:

—Սմէն բան չուտ մը կը լմնայ. Ի- րաւարար գաւառներն ալ այսօր ունկն- ղութիւն չունի եւ կրնայ մեղի հետ գա- լով կ'ընկերը բանալ:

Ինչո՞ւն է Երեւան կլած է Պա- թիւն զործարարութիւնը ապառոված առեւ՝ վսեմ սիրտ մը ոգին ներշնչեւ էր զինքը: Վարպետ փառաւորան մը աւելի ճար- պիկ կանխազգութիւններուն չէր կրնա- րեւակայել տեղի չտալու համար այն անհասուն եւ զարկացողից զփառաւ- թեանց, որք փուշէ մացառներու պէս կը բուսնին ժողովութեանց շուրջը:

Նոյն իրիկունն իսկ կ'ընկերը վեր- ցուեցան եւ Պորտըրի Մարի-Անի յանձ- նուեցաւ:

Շանլուինոյ տունին մէջ մինա՛կ էր, միտա՛կ, Կը միշէր. սկսաւ սարսաղ:

Իրեն այնպէս թուեցաւ թէ զոնքէն մին պիտի բացուի, զինքն անքան տիրող այն մարդը ներս պիտի մտնէ եւ անոր ձայնը պիտի լսէ ինչպէս որ լսած էր վերջին անգամ Երեւանի մէջ:

(Շարունակ)

—Եւ վերջէն, երկու երեք ամսէն, ալ աւելի օգտակար պիտի ըլլած մեզ, Երեւանից վարժուին ձեր Պորտըրի տեղեկարարութեան, պատճին ալ հոն կը փոխադրեն: Հոն աւելի շուտ կ'ապա- ճին քան թէ այս անձուկ ու ցած շուե- մարանն, ուր պահէր ենք զինքը եւ ուր

